

PROIECTAREA DIDACTICĂ A UNEI LECȚII

Profesor pentru învățământ primar: HANTEA ANELA
Școala Gimnazială Filiași, Dolj

Proiectarea didactică este o acțiune continuă, permanentă, care precede demersurile instructiv-educative, indiferent de dimensiunea, complexitatea sau durata acestora. La nivel micro, ea presupune de fapt stabilirea sistemului de relații și dependente existente între conținutul științific vehiculat, obiectivele operaționale și strategiile de predare, învățare și evaluare.

Proiectarea înseamnă relaționare între conținut, obiective și strategii de instruire și autoinstruire și strategii de evaluare, conținutul fiind operațional principal în instruire.

În proiectarea didactică la nivel micro, se pornește de la un conținut fixat prin programele școlare, care cuprind obiectivele generale ale învățământului, obiectivele-cadru și obiectivele de referință care sunt unice la nivel național. Activitatea de proiectare didactică se finalizează cu elaborarea unor instrumente de lucru utile cadrului didactic: planului tematic și a proiectelor de activitate didactică/lecție, până la secvența elementară de instruire.

Proiectarea lecției presupune un demers anticipativ, pe baza unui algoritm procedural ce corelează următoarele patru întrebări:

- Ce voi face?
- Cu ce voi face ?
- Cum voi face ?
- Cum voi ști dacă am realizat ceea ce mi-am propus ?

Aceste patru întrebări sunt expresia celor patru etape fundamentale în proiectarea lecției:

Etapa I: Identificarea obiectivelor lecției

Obiectivul este expresia anticipării unui rezultat așteptat într-un context concret al instruirii. Obiectivul ne arată "ce se urmărește în fiecare secvență a procesului educațional și cum se evaluează performanțele obținute".

Etapa a II-a: Analiza resurselor

După identificarea obiectivelor, profesorul trebuie să realizeze o analiză detaliată a principalelor categorii de resurse implicate în desfășurarea activității:

- resurse umane: elevul (trăsături de personalitate, interese, trebuințe de învățare); profesorul (pregătire științifică și psihopedagogică, competența comunicativă);
- resurse de conținut didactic: ansamblul valorilor educaționale (cunoștințe, priceperi, deprinderi, capacități, atitudini) ce fac obiectul procesului de predare/ învățare; selecția conținuturilor didactice se face în funcție de obiectivele identificate (abordare curriculară), pe baza planului de învățământ, a programei școlare, a manualului școlar și a altor materiale informative cu caracter didactic;
- resurse de ordin material: materiale didactice și mijloace tehnice care pot contribui la eficientizarea activității;
- locul desfășurării activității (clasa, laborator, atelier, biblioteca);
- timpul disponibil pentru o activitate didactică.

Etapa a III-a: Elaborarea strategiilor didactice optime. Eficiența activității didactice depinde în mare măsură de calitatea demersului de selectare și corelare a celor

mai potrivite metode, mijloace și materiale didactice. Această etapă mai e cunoscută și ca etapa selectării și corelării celor trei "M" (Metode, Materiale, Mijloace). Cercetările experimentale și experiența educativă dovedesc, deopotrivă, că eșecul multor activități didactice își are cauzele la acest nivel al proiectării pedagogice. Conturarea strategiei didactice permite deja profesorului să-și imagineze scenariul aproximativ al activității sale. Principalii factori care contribuie la selectarea și îmbinarea celor "trei M" într-o strategie didactică sunt:

- specificul activității (comunicare/însușire de cunoștințe, evaluare);
- obiectivele operaționale identificate;
- contextul psihopedagogic al instruirii (nivelul pregătirii lor);
- contextul material al instruirii (materiale și mijloace didactice disponibile);
- stilul și personalitatea profesorului.

Etapa a IV-a: Elaborarea instrumentelor de evaluare.

Am identificat, între funcțiile obiectivelor educației, o funcție evaluativă; precizarea corectă a obiectivelor și posibilităților de operaționalizare a acestora oferă un sprijin serios în procesul de evaluare a rezultatelor elevilor și a activității profesorului, sugerând alegerea unor instrumente de evaluare adecvate obiectivelor propuse, utilizarea lor în anumite momente ale desfășurării activității, precum și interpretarea și utilizarea rezultatelor în sensul optimizării activității și, implicit, al pregătirii elevilor.

Proiectul de lecție are caracter orientativ, având o structură flexibilă și elastică. De asemenea, este de preferat ca el să prevadă unele alternative de acțiune și chiar să solicite capacitatea profesorului de a reconsidera demersul anticipat atunci când situații neprevăzute fac necesară schimbarea, deci un comportament didactic creator. În acest fel ele vor fi adaptate specificului procesului de predare-învățare a disciplinei respective și vor deveni operaționale în condițiile concrete de instruire în care vor fi utilizate.

Scopul proiectării didactice este de a realiza transpunerea didactică a conținutului științific într-o manieră care să le permită elevilor asimilarea lui, dar în același timp să îi oblige la efort intelectual și/sau practic-aplicativ/motric.

Organizarea metodică a lecției. Într-o lecție bună nimic nu se face la întâmplare, ci după un plan bine gândit. Diferitele activități care alcătuiesc lecția sânt desfășurate într-o succesiune logică, spre a asigura realizarea scopului ei. Fiecarei activități i se acordă o durată care contribuie la obținerea unui maximum de randament. Nici un minut din lecție nu trebuie irosit și nici o secvență din lecție nu trebuie tratată superficial. Practica instructiv-educativă pune la îndemână multe cazuri negative: efectuarea unor activități formale, necerute de lecția respective, conversații introductive prea lungi, insistența asupra unor cunoștințe pe care elevii le posedă deja, prezentarea unui material didactic prea bogat etc. Buna organizare a lecției depinde de respectarea principiilor didactice, în condițiile concrete de activitate cu clasa respectiva. O lecție bine organizată antrenează la activitate pe toți elevii. Particularitățile individuale fac însă ca aceștia să nu lucreze în același ritm, să nu obțină aceleași rezultate. Profesorul prevede aceste situații și pregătește mijloacele potrivite spre a obține de la fiecare elev randamentul maxim, fie alternând munca îndrumată cu cea independentă, când poate veni în sprijinul elevilor mai slabi, fie îmbinând lecția clasică cu forme de instruire programată, care asigură desfășurarea activității fiecărui elev în ritmul său propriu. O lecție este metodic organizată când toate activitățile desfășurate constituie un tot unitar, servesc atingerea scopului urmărit. Pregătirea unei activități didactice nu înseamnă aplicarea unui "tipar", a unei scheme prestabilite la un conținut anumit; proiectarea activității didactice înseamnă anticipare, deci reflecție prealabilă asupra a ceea ce ar fi de dorit să se întâmple, imaginarea unui scenariu al activității

AVANTAJE ȘI LIMITE

Lecțiile asigură o informare amplă și sistematică a elevilor în diferite domenii, și îi ajută la formarea personalității lor. Ele contribuie la dezvoltarea gândirii și imaginației elevilor, la formarea sentimentelor superioare, la fortificarea voinței, la obișnuirea elevilor cu munca organizată și cu disciplina, le cultivă progresiv aptitudinile și talentele, îi ajută să-și însușească tehnica muncii independente. Aceste avantaje pe care le oferă au validat lecția ca formă principală, forma de bază în organizarea procesului de învățământ.

Dintre avantajele lecției, le amintim pe următoarele:

- Asigură un cadru organizatoric adecvat pentru derularea procesului instructiv-educativ, promovează un sistem de relații didactice profesor-elevi și activități didactice menite să angajeze elevii, să îi activeze și să îmbunătățească performanțele învățării.

- Facilitează însușirea sistematică valorilor care constituie conținutul învățământului, a bazelor științelor, a sistemului de cunoștințe și abilități fundamentale ale acestora, prin intermediul studierii obiectelor de învățământ corespunzătoare.

- Contribuie la formarea și modelarea capacității de aplicare în practică a cunoștințelor teoretice însușite de elevi, introducându-i în procesul cunoașterii sistematice și științifice (nemijlocite sau mijlocite) a realității.

- Activitățile desfășurate de elevi în timpul lecției sprijină însușirea noilor informații, formarea noțiunilor, deducerea definițiilor, a regulilor, formarea și dezvoltarea abilităților intelectuale și practice, sesizarea relațiilor dintre obiecte și fenomene, explicarea lor, deci formarea unei atitudini pozitive față de învățare.

- Angajarea elevilor în lecție, în eforturi intelectuale și motrice de durată, are influențe formative benefice: le dezvoltă spiritul critic, spiritul de observație, atenția voluntară, operațiile gândirii, memoria logică și contribuie la dezvoltarea forțelor lor cognitive, imaginative și de creație. Totodată, le oferă oportunitatea de a-și exercita capacitățile intelectuale, motrice și afective, de a-și forma și consolida sentimente, convingeri, atitudini, trăsături pozitive de caracter, forme adecvate de comportament.

Limitele lecției ar fi următoarele:

- caracterul preponderent magistro-centrist al predării (în defavoarea învățării), reducerea activității la mesajul profesorului (expunere, demonstrare, explicație) și la înregistrarea pasivă a noului de către elevi;

- lecțiile se bazează pe intuiție, neglijându-se activitățile individuale ale elevilor, exercițiile practice, cele aplicative etc.

- dirijarea accentuată, uneori excesivă a activității de învățare a elevilor;

- recurgerea excesivă la activități frontale, promovarea predării la un singur nivel (cel mijlociu) și într-un singur ritm, pot duce la apariția tendinței de nivelare și uniformizare a demersurilor didactice;

- instruirea diferențiată în funcție de particularitățile individuale și de grup ale elevilor se realizează, de cele mai multe ori, anevoios și stângaci;

- nu se promovează autoinstruirea și autoevaluarea.

BIBLIOGRAFIE:

Cerghit Ioan, Vlăsceanu Lazăr, (coord.) : Curs de pedagogie, 1988
Cucoș Constantin: Pedagogie, Editura Polirom, 2002